

Förändringar i Sveriges boreala skogar 1870–1991

Tesen om att vi i Sverige aldrig har haft så mycket skog som idag, eller rättare sagt aldrig haft så mycket virke, stämmer inte. Det hävdar skogsforskarna Per Linder och Lars Östlund vid Sveriges Lantbruksuniversitetet i Umeå. Däremot påpekar de att vi aldrig har haft så lite gammal skog, så lite grova träd och så lite döda träd i skogen som nu under 1900-talet.

Forskarna har i rapporten "Förändringar i Sveriges boreala skogar 1870–1991" beskrivit hur virkesförrådet och skogarnas struktur förändrats sedan slutet av 1800-talet. Arbetet baseras i huvudsak på bearbetningar av äldre arkivmaterial och skogsutredningar. Bland annat beskrivs hur virkesförrådet i Norrland utvecklats sedan 1870-talet. Det visar sig att 1870 års virkesförråd faktiskt var större än dagens! Från 1870 skedde

dock en kraftig minskning ända fram till 1940-talet, varefter förrådet har ökat fram till idag. I dagens debatt används ofta det mycket låga virkesförrådet som rädde under perioden 1923–29 som ett utgångsläge för hur skogarna sett ut längre tillbaka i tiden. Detta är förmodligen en av anledningarna till dagens myter om de rekordhøga virkesförråden. I rapporten redovisas även taxeringar från några olika områden i Norrland,

Vid Mosättra i Lima socken i Dalarna har ett av de gamla grova träden råkat bli kvar som ett levande kulturminne. I äldre tid var sådana träd mer regel än undantag. Foto: Rolf Lundqvist.

vilka också visar att 1800-talets opåverkade naturskogslandskap var betydligt virkesrikare än dagens kulturskogslandskap.

Den viktigaste ekologiska förändringen som skett i den boreala barrskogen är den storskaliga omvandlingen av gamla flerskiktade naturskogar till enskiktade relativt unga kulturskogar, anser författarna till rapporten. Skogarnas struktur har helt förändrats; förekomsten av gamla och grova träd samt förekomsten av döda träd har minskat på ett mycket dramatiskt sätt. Om man enbart ser på statens skogar i Dalarna och Norrland har andelen skog äldre än 150 år minskat från 44 % till 7 % bara under 1900-talet. När det gäller förekomsten av grova träd (diameter > 30 cm) visar arkivmaterial från ett par områden i södra Norrland att förekomsten minskat med över 80 % sedan slutet av 1800-talet. För döda träd uppvisar samma material en minskning på över 90 %.

Forskarna menar att det är dessa förändringar som är huvudsakerna till att vi idag har så pass många hotade växt- och djurarter i skogslandskapet. Även om virkesförrådet fortsätter att öka kommer detta naturvårdsproblem att kvarstå eller förvärras så länge all skog huggs ned vid "avverkningsmogen" ålder. Om vi vill lösa detta problem anser författarna att förekomsten av gammal skog samt förekomsten av grova träd och döda träd drastiskt måste öka i skogslandskapet. (Pressmeddelande skogsvetenskapliga fakulteten.)

Jätträd i ett internt Korsnäs-reservat i Särna. Foto: Bengt Oldhammer.

Rapporten som kostar 30 kr kan beställas från:
Avd f skoglig vegetationsekologi
Sveriges Lantbruksuniversitet
901 83 Umeå
Tel 090 - 16 60 38 Fax 090 - 16 66 12

Döda träd var mycket vanligt i äldre tider och har minskat med minst 90 procent sedan 1800-talet. Bilden från Orsa besparingsskog 1912 visar vindfällad skog. Foto: Orsa bygdearkiv.

I och med att strukturen på den gamla naturskogen förändrats radikalt har vi bytt ekosystem över stora arealer av Sveriges skogsmark, vilket är en orsak till att så många insektsarter är hotade idag. Överst stubbe av jätteträd bredvid dagens stubbar. Nederst brandskadad skog väster Gammelsåtern i Idre 1989. Förr var bränder vanliga i skogslandskapet. Jättetallen växer öster om Lövnäs i norra Dalarna. Ett dussin grova träd per hektar var inte ovanligt förr i tiden. Foto: Rolf Lundqvist.

